

- העתקה אחת, הזזה אחת, יקרה מאד עלי מרפא
- חלום של חיים שער הגליון
- רבי של פעם. יין הנגרי
- נקודות אור בחנוכה למעשה
- השלחבת של רבי נתן בני היכלא
- התורה הזמנית:**
- תורת הצדיקים דרבי נועם
- חנוכה לאור תורה ל"ג טעם גן עדן
- בית וזכרון מתחדשים בחנוכה כוכבי אור
- ויתבר יוסף אל אחיו עומק הפרשה
- נקודות חינוך בימי החנוכה חנוך לנער
- פרטי עבודת ימי חנוכה שאל בני
- שבת חנוכה הלכה פסוקה

גליון שבועי למבקשי התרופה והעצה לעובדא למעשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב זיע"א

עלי מרפא

רבי נתן מדבר אליך!

האור של הצדיק מאיר בעולם, ויכול להאיר גם לך

ב"ה יום ג' וישב ת"ר

גם עתה אנתה צדיק להזהיר עצמך מחדש שהיה רבי בעולם, ואורו זורח ומאיר מחדש בכל יום גם עתה, וכן לדורות. שפאיר בקל אגוד בכל מקום שהוא הארתו בן ותלמיד - לידע ולהודיע לכל אגוד בכל עת, פי עדין ה' עמך ואתה ואגלך פי מלא כל הארץ כבודו, ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, ולית אתר פני מינה ואין טום חושך ותהום ותחית שייכל להסתיר אור פנה, מה שפאיר בנן בכל אגוד ואגוד, בכל עת בכל מקום שהוא, בדרך עצות עמוקות שלו - שאין אנו יודעים כלל, והוא גמר ויגמור, פי לא יתח לעולם ה'.

ועתה חכם בני ושמוח לבי, ותבין מרחוק הרמזים שיש בים החכמה, פי זה הים גדול ורחב ידים וכו', ותזהר לכלי להיות שלימזלניק ח"ו, ואם אתה כמו שאתה בעיניך, אעפ"כ אצל השי"ת יקר מאד כל הנעשה טובה, וכל העתקה והזזה כל שהוא מרע לטוב, אזור נא כגבר חלוציק פי יש לנו על מי להשען תהלה לאל. יתר מזה אין פנאי להאריך, פי אור בוקר ממשמש לבוא, וקאור בוקר יזרח שמשו! שהוא אור האמת והחסד המאיר מאין טוף עד אין תכלית שהוא בחינת אור נר הנשפה. השי"ת יתנו לקבל אור חנוכה, עדי נקטה שפאירו ענינו המקיימים של הצדיק האמת וכו', אטרנו אטרנו שדכינו לידע רמזים מאורות ונשבות פאלו שהם מחיין אותנו עתה גם עתה, נתן מברסלב

מוצלה בכל מצב

העולם מלא באנשים שממתנינים למישהו שירשה להם להצליח, להזדמנות שתעניק להם את הקרקע לצמוח.

נפלאות: 'הצלחתך תלויה בבלוני'. ישועתך מותנית בהזדמנות פלמונית'. הפתרונות שלהם אינם טובים משום שהם תלויים באלף אלפי סיבות ואישים. לצדיק שפה חדשה ודברים אחרים. הוא לא מזלזל בחלומותיך אף לא בפחיתך ומבוכותיך. חלום חלמת?

הצדיקים הם אנשים 'מצליחים' - בבניין 'מפעיל', דהיינו מביאים אותך לידי הצלחה. אבל חולפות שנים עד שמישהו מוכן להטות אוזן.

הבה נפתור: כל תרחיש, פתרוננו בצי"ו. עוד לפני שיבואו ימי הרעה, מכין לך השם יתברך שבע שנות שובע. אל תדמה לראות את הצלחותיך בשבע שנות השובע, גם אל תזהה את כישלונותיך בשבע שנות הרעב. לא שם אף לא שם הצלחה והכישלון. הצלחה תלויה בפתרון החלום. כלומר ברגע זה לכשתחליט להידבק לעצה שנותן לך הצדיק.

איש מצליח

הצדיקים הם אנשים 'מצליחים' - בבניין 'מפעיל', דהיינו מביאים אותך לידי הצלחה. אבל חולפות שנים עד שמישהו מוכן להטות אוזן. כדי שאחיו יאזינו לו, נדרש יוסף להתגלגל למצרים, בתחתית הבור ממתניות לו אוזניים מקשיבות. ואם בבור מאזינים, גם בבית המלך יקשיבו, ובסופו של דבר אפילו אחיו ייאותו להאזין.

הבריאה כולה עושה היום אוזנה אפרכסת לתורת ישראל, לחכמת הצדיקים, ובאופן יוצא דופן לתורתו ועצותיו של רבינו ז"ל. כל העולם מאזין וחרד למוצא פיו, לעצותיו, לדעתו הקדושה. אך לא מזמן היה הקול הזה כמעט קורא במדבר. יוסף לא נולד בבית פרעה, היתה לו בעלות על חלומות ופתרונן מאז היה נער. אלא שבנעוריו כינו אותו אחיו וסביבתו בלשון גנאי 'בעל החלומות' ולא ידעו כי אכן בעליו של החלום הוא, שולט ומושל על כוח המדמה. מגשים החלומות ופותר המבוכות.

לפעמים רק כשהרעב שולט בארץ והדרכים מדרדרות מצרימה, רק בשולי הדורות ושלהי הגלויות, מוכנות אוזנינו להיפקח ואנו מתפעלים ותמהים: 'רבינו, איפה היית עד היום?!' לכל הפחות, היום נסכית לו.

חלום פרעה מכיל עשרים ושמונה פריטים - שבע פרות בריאות וטובות מראה, ושבע רעות ורעות צורה. שבע שיבולים נאות, ושבע שדופות קדים. אלו תכניה של המציאות; עשרים ושמונה עיתים מופיעים במימד הזמן (ספר יצירה), י"ד מהם לטובה וי"ד לרעה. כ"ח פרקים מרכיבים את שתי הידיים, י"ד בכל יד.

בחלום המציאות פועלים שני קטבים, אחד מציייר את הטוב והשני משרטט רע. כל עוד שני הצדדים נפרדים, אתה הצופה נמצא תמיד בבלבול; כשטוב, אתה חושש מהרע. וכשרע, אינך מאמין שהיה טוב. חלום פרעה מציג את מה שהאיש החזק של מצרים רואה תמיד - יש טוב ורע, אבל הרע גדול וחזק מהטוב. חלום שכזה מבשר סוף העולם. אלא אם כן יאזין לו יוסף הצדיק.

פתרון חלומות

פרעה נבון משום שהוא רגיל לחפש את הפתרונות וההצלחות בתוך תעלולי הזמן. והזמן משטה בו. פרעה וגם נבוכדנצר תולים את ההצלחה בהזדמנויות, בתקופות גאות ושפל. תפיסה זו מנחה את השקפת חכמי הטבע, חרטומי מצרים מכשפיה ושאר הסוחרים בכוחות היקום. לשיטתם ההצלחה תלויה בזמן, במזל, בגורל.

אבל יוסף הוא "איש מצליח". והיכן? "בבית אדוני המצרי". יוסף הצדיק 'מצליח' בהווה, בכל מצב, ולו יהי זה בית פוטיפר. המדרש אומר: 'איש מצליח - גבר קפוד' כלומר איש מקפץ ומפוז. ההצלחה במשנתו של יוסף היא היכולת לקפץ על הרים ולדלג על גבעות. נכון, הזמן מכיל גם טוב וגם פחות טוב, אבל בכך אין פסול, הבעיה מתחילה כשאתה עומד על פיסת זמן לא כל כך מוצלחת ואומר 'כנראה שזה המזל שלי'.

יוסף הצדיק מדלג על הזמנים ומקפץ בין העיתים, מוחא כפיים ומאחד את י"ד העיתים הטובות עם הי"ד הרעות. ובנוסף זה הוא מביא פתרון לחלום פרעה; הפרות הבריאות והרעות והשיבולים הטובות והשדופות, כל אלו פריטים שונים שיופיעו על מסלול חיך בן אדם. אבל שים לב: "חלום פרעה אחד הוא" תאחד את החלום, תחבר את הזמנים. אל תתלה גורלך בזמן כזה או אחר, בפרה שמנה או רזה ובשיבולת מסבירת פנים או ירקרקת צורה.

הצדיקים הם פותרי חלומות. סביבם רוב האנשים ישנים ובשנתם הוזים הצלחות והפסדים, וכשהם מנסים לפתור את חלומותיהם, מקיפים אותם החרטומים ומרעיפים נבואות שחורות והבטחות

חק ולא יעבוד

יום	יום לחודש	ליקוטי מוהר"ן קמא	ליקוטי הלכות הדי' ה"ב	משנה בורה ה"ב	דף היומי נדרים	י"מ מוהר"ת
שבת	ל	כו.	לא	יא.	ס	יה
א	א	כו:	לב	יב.	סא	יט
ב	ב	כח.	לג	יג:	סב	כ
ג	ג	כח:	לד	יד.	סג	כא
ד	ד	כט.	לה	יז:	סד	כב
ה	ה	כט:	לו	יח.	סה	כג
ו	ו	ל	לו	יח:	סו	כד

עיון התורה הזמנית: ליקוטי מוהר"ן קמא, סימן ל"ג

רבי של פעם

הענין בענין רבינו היה ההתחדשות, ההתחדשות זה כח גדול ונורא אצלינו! כל יום לבקש מהשי"ת שאקיים את העצות הקדושות... כל יום לבקש מהשי"ת. שילך לישון עם התבודדות. שכך ירדם. ולבקש מהשי"ת שיקום, כל לילה בפני עצמו שיבקש מהשי"ת שיקום.

וזוהי התחדשות נוראה 'שיהיו בעיניך כחדשים', אנשי שלומנו היו רגילים לפרש שזה הולך גם על כל העצות של רבינו, בכל יום הן צריכות להיות אצלך כמו חדש, בכל יום הן צריכות להיות אצלך כ'חדשים'. תבקש כל יום מהשי"ת שתקיים את הענין של חצות, שתקיים את הענין של לדבר להשי"ת דיבורים, בכל יום זה צריך להיות אצלך 'כחדשים'. תראה להשתדל לא לגעת בזמן קריאת שמע ובזמן תפילה, 'ותיקין' זה בודאי יותר טוב, אבל לפחות זמן קריאת שמע.

הבעל דבר לכן לא יכול לסבול את הדבר הזה, וטוען: 'היה לך רבי לפני מאה ושמונים שנה [...] אז הוא בא עכשיו ואומר לך שילכו עם אותה דרך שהיתה קודם? עכשיו יש כבר רבי'ס אחרים'.

אנחנו לא מדברים ח"ו נגד שום רבי, אנחנו רק מדברים כאן מהחילוק מהמהלך של רבינו עד לדורות האחרונים.

אכן זהו כל הענין שבפועל ממש הרי אין צוואה מפורשת מרבינו שאחריו לא יהיה רבי חדש, אבל הרי רואים בכל זאת שכך סיבב השי"ת, כי האמת של רבינו גדול כ"כ, ולכן אם לא היה כך, היה גם אצלינו כמו אצל אחרים, אם היה לנו רבי מהדורות שלנו, היה גם אצלינו אותו דבר.

היה יוצא אז: שה'חצות' שייך לפעם, ה'התבודדות' היה נהוג רק פעם, 'זמן קריאת שמע' פעם היה כך, היום זה כבר משהו אחר. אבל ב"ה שאין לנו כהיום רבי כזה, וממילא יש לנו את הרבי הישן, ולכן יש לנו את הדרך הישנה הזו, זה לא ישתנה כהוא זה. גם אם קשה לי, קשה לי, אבל את הדרך בעצמו אני לא יכול להזיז אפילו כחוט השערה.

נצור לשונך הלכות לשון הרע

בכלל איסור קבלת לשון הרע הוא, אם כתוצאה מהשמיעה הוא שונא אותו על מה שעשה. או מתנקם בו ומזיק לו עבור אותה המעשה. וכן אם עקב שמיעה זו אינו רוצה לגמול עמו חסדים שכל ישראל חייבים זה לזה, כגון: השבת אבידה, צדקה, הלוואה, ביקור חולים, גמילות חסדים וכדו'.

עני שהיה מוחזק בעיני אנשי העיר כעני, ושמע עליו שאינו עני, ובגלל זה הוא מפסיק לתת לו צדקה, עבר על קבלת לשה"ר. אמנם יחקור מה האמת, ואם יתברר שאינו עני, מותר לפטור עצמו מלתת לו צדקה.

גם באופנים שמותר לדבר ולשמוע לתועלת כמו שית', אין שום היתר לקבל מה ששמע, כי התועלת היא רק שידע השומע להזהר מהנזק והגנבה וכדו', אך לא לקבל הדברים בהחלטיות שאכן הוא כן. רק לחשש בלבד.

(קיצור הל' לשה"ר פ"ז סעיף א, ב.)

פי אין לנו להשעין כי אם על אבינו שפושמים ועל בנה רבנו ז"ל ותלמידו הק' ועל אהבת חברים. פי "אנן בחביבותא תליא מפתא", ואם נחיה אוהבים באמת כאשר היה רצון רבנו ז"ל, לא היה שולט בנו שיום דבר:

נתיב צדיק ענ

נקודות אור לחנוכה

הבינה, כדוגמת אור העולם הבא, לצאת מהאמונה בטבע, להתעלות קצת מעל מגבלות הגוף והזמן, להתרגל לחיות קצת יותר חיים נעלים ורוחניים.

זאת חנוכה - בחנוכה זכינו להמשיך בכל יום מידה אחת של רחמים מתוך השלש עשרה מידות, וב'זאת חנוכה' זוכים להמשיך את ששה מידות הנוטרים, כי ביום זה מושפע אור גדול של רחמים, ואפשר להשיג השגה גדולה ברחמים של ה'.

זאת חנוכה - כאשר מאיר הרחמים הגדולים ביום זה ממילא אפשר לפעול ישועות גדולות, כי כל כח התפילה תלוי כפי כמה שאדם משיג בגדולת הרחמים של השי"ת.

זאת חנוכה - כיון שיום זה מסוגל להשיג השגה חדשה ברחמים של השם יתברך, ממילא אפשר להשלים לגמרי את המחילה וסליחה של יום הכיפורים. כי בוודאי שזכינו להמשיך סליחה ביום כיפור, שהרי עיצומו של יום מכפר, אלא הכל תלוי כמה מאמינים בקדושת יום כיפור - ברחמים הגדולים של השי"ת, (ליקו"מ סי' ז' תנינא).

זאת חנוכה - כאשר מתעורר בלב ההשגה של רחמי ה', ממילא אפשר להתחדש ולהתחנך מחדש בעבודת ה', כי עיקר המניעה להתחדש ולהתחנך הוא מחמת העוונות שהם כמשא כבד על האדם, אך כאשר פועלים סליחה ומחילה ממילא אפשר להתחדש.

שבת חנוכה - שבת זו היא אחד מהשבתות הגדולים בהם מתאחדים כל הכוונות הנפלאות של הדלקת נר החנוכה והדלקת נר השבת. כי בחנוכה ממשיכים את אור הנר למטה, שהוא מרמז על אור של התחזקות גם בזמן נפילה. ובשבת מעלים בהדלקה את כל הגשמיות להשי"ת.

שבת חנוכה - כיון שהדלקנו נר חנוכה לפני נר השבת, ממילא כבר ירד אלינו אור גדול של התקרבות שיתן בנו את הכח למשוך אותנו למעלה מכל מקום ומכל מצב בו אנו עומדים, שנזכה גם אנו להכלל באור השבת.

שבת חנוכה - אחד השבתות בהם היו נוסעים לצדיק, כי הצדיק מאחד שני אורות אלו, מצד אחד הצדיק מוריד אור למטה כדוגמת אור החנוכה, ומאידך יש בכוחו של הצדיק להעלות אדם למקום רוחני יותר כדוגמת אור השבת.

שבת חנוכה - קוראים פרשת מקץ בענין יוסף הצדיק שהוא המשביר לכל הארץ, כי הצדיק יש בכוחו להאיר עצות ומזון רוחני להתקרב לה' מכל מקום, והוא ממש הארת אור החנוכה, (ליקו"ה ברכת המזון ג).

שבת חנוכה - הארת חנוכה הוא הארה הממשיך את אור השבת לימות החול (ליקו"מ סי' ב' תנינא), ועל כן בהכרח שבכל שנה יהיה שבת בעיצומם של ימי החנוכה, כדי לטעום אור של שבת וביטול לה', ואז יהיה מה להמשיך לימות החול.

זאת חנוכה - ביום קדוש זה מאיר אור

הליכות

שיחות ומנהגים

חנוכה

אין אויסגעאסן; ונעננה רבנו ואמר: "אז מיד גרייטן זיך אן פון פרייער, קומט דאס נישט אזוי האקטיב די זאך" - "פֿאַר אַזוי מיינישט עצימוני מעקום, אזוי לא בא הדבר באפון נסער כל פֿון".

גם היה פעם מעשה שאנשי טלומנו ספרו לפני רבנו ז"ל על אחד הצדיקים שיש לו התלהבות והתעוררות נפלאה בתדלקת נרות החנוכה, ונעננה רבנו ואמר שזה משהו שאינו מתחדש בכל השנה - "ווייל ער באנייט זיך נישט אַז אַגאנץ יאר". (שיח שרפי קודש חלק ג' סימן תקצ)

אומרים שבעת אמירת המאמר "ימי חנוכה" בשבת חנוכה תקס"ט, היה אז הרב הקדוש רבי שמואל ז"ל אבי רבנו אצלו ז"ל, ושם בתורה הזכיר רבנו מעטן שמוחה, ומעטן בן, ומעטן הפתגם "זה י'ח' מ'ג' ממעטנו וכי" (בראשית ה כט), וכדורפו פן בכל מאמריו לפרו ולקבל בדברי תורתו את כל הנעשה אז עם כל אחד מהשומעים, כמבאר בספר חיי מוה"ן (סי' שצ), עין שם: (שיח שרפי קודש חלק ג' סימן תרפג)

פי ששמעתי ששמונת ימי חנוכה הם פנגד שמונה האותיות של

הפסוק הגדול ביום הפפריים: (ליקוטי הלכות חנוכה ג אות ג)

היינוהגים גם התקדמונים הצדיקים לשחק בתנקה במיני שחוק של תהו; אך שבעוונותינו הרבים עכשו באין לידי עברה, פי משחקין בשחוק של אסור: (ליקוטי הלכות חנוכה א)

מאמר ו'יהי מקוץ' אמר בשבת חנוכה שנת תקס"ה: "יש כמה וכמה ספרים נקלאים מענין זה המאמר, אך איני בקי בהם כל קו"; (פרפראות לחכמה סימן נד)

אמר אז רבנו בלשון אשכנזי בזה הלשון: "איה האב איצטער געזאגט ווי אזוי מען צינד אן א חנוכה ליכטל" - "אני אמרתי פֿעט היצף מן'ליקוטי נר חנוכה"; (ביאור הליקוטי סימן נד)

ספרו לפני רבנו ז"ל על אחד מהצדיקים, שמוגדל תדבקות שיהיה לו בהדלקת נרות החנוכה עלה השמן על גדותיו ונשפף - "אז מרוב דבקות האט ער איבערגעגאסן די שמן

הבריחה בחנוכה

מבין הקהל שהתאסף בבית מורנו רבי נתן לא היה אפילו איש אחד שפילל שכך יתפתחו הדברים. מקרוב ומרחוק נקבצו ובאו תלמידיו של לב העולם, לשבות במחיצתו בשבת חנוכה דשנת תקצ"ה. היתה זו שבת מרוממת שלא מעלמא הדין. התפילות והדברי-תורה, הזמירות והריקודים פרצו מן הלבבות הכמהים והזיקדים כשלהבת העולה מאליה.

ואז הגיע עת סעודה-שלישית. דמדומי חמה פשטו על העיירה ברסלב. סביב השולחן

שלהבת שהרוחות לא יכלו לה. העיר ברסלב

ישובים התלמידים ואוזניהם כרויות אל דברותיו הקדושות של רבי נתן, שותים בצמא כל מילה ומילה, שהורעפו כטללי תחיה מגן-עדן על נשמתם הכמהה.

לא היה כל סימן או רמז לסערה העומדת להתחולל כאן בעוד רגעים ספורים. באותם ימים נרקחה מזימה על ידי מתנגדי מוהרנ"ת. הם העלילו עליו בפני השלטונות כי הוא מסית ופועל נגד המלכות, ולהוכחה שימשה עבורם העובדה שהפעיל בביתו דפוס פרטי ללא רישיון, ועוד עלילות שונות ומשונות. הם יעצו למושל העיר, להמתין לשבת הקרובה, אחר הצהריים, שאז "כל הכת מתאספת בבית המנהיג" וכך יוכלו לעוצרם בבת-אחת, להחרים את כתביו ובכך לעצור את השפעתו.

וכך, בעוד מוהרנ"ת ואנשיו יושבים בעולם שכולו דביקות, זוך וטוהר, התפרצו לפתע ללא כל הודעה מוקדמת, שוטרים נכרים והחלו בודקים אחד אחד, מיהו תושב העיר ומי לא.

אלו שניסו להימלט מן הבית, התברר עד מהרה כי הוא מכותר בטבעת של שוטרים כדי למנוע כל אפשרות בריחה.

השוטרים מיהרו לעלות אל עליית-הגג, שם שכנו כתביו הקדושים של רבי נתן. הם נטלו כתבים רבים, כמו כן החרמו ספרי לימוד שלו בהם ש"ס ופוסקים, וחתמו את הכניסה לעליית-הגג בחותם משטרתי, על מנת שאיש לא יהיה להיכנס לשם וכדי לשוב ולהחרים את

הכתבים והספרים שנותרו במקום. האורחים שלא היו תושבי ברסלב, נתפסו ונלקחו למעצר. במוצאי שבת, נכנסו אל מוהרנ"ת כמה מתלמידיו, הם שיערו שהוא שרוי בשברון לב על כל מה שארע ובאו לנחמו. ומה גדולה היתה הפתעתם, כאשר מצאוהו יושב בדביקות עצומה ושונה לעצמו בהרגשה ובהתלהבות עצומה, את המשנה במסכת אבות (ד, כב): "הילודים למות, והמתים להחיות, והחיים לדון, לידע להודיע ולהודע שהוא א-ל, הוא היוצר, הוא הבורא, הוא המבין, הוא הדיין, הוא עד..."

כשהתעורר רבי נתן מדביקותו, אמר לאנשיו כי כיוון ששכח המושל לחתום את הפתח שבין עליית-הגג למרפסת, יעמידו אפוא סולם בהקדם ויעלו למרפסת וממנה לעלייה, ויוציאו משם את כל הכתבים שנשארו שם.

וכך אמנם עשו. התלמידים אספו מהעליה את כל כתבי מוהרנ"ת, מלבד תיבה קטנה שהיתה במקום צדדי והכילה מעט כתבים. אלו נלקחו מאוחר יותר על ידי השוטרים.

במוצאי שבת ברח מוהרנ"ת מברסלב אל כפר סמוך, שם התגורר אחד מאנשיו. הוא התעכב שם ימים ספורים, בתקווה שיירגעו הרוחות ויוכל לשוב לביתו. אולם בני ביתו שלחו לומר לו שלא ישוב לעת עתה, משום אנשי השלטון באים שוב ושוב אל הבית ומחפשים אחר כתבים נוספים שלו.

רבי נתן מחליט לנסוע לקרימנטשוק, שם הוא שוהה תקופה ניכרת. בינתיים נודע לו כי בחסדי ה' לאחר השתדלות אוהבו ר' שמואל ויינברג, שהיו לו קשרים במשרדי הממשל הוחזרו כתביו וספריו (מלבד כרך אחד עם חידושי מאמצע הלכות שחיטה הלכה ה', עד הלכות דגים הלכה ה', שאבד אז).

אולם עדיין ריחפה סכנת מאסר על מוהרנ"ת עצמו, והוא נסע לטשעהרין, בה ישב זמן מה, משם המשיך לאומן, להסתופף בצל קדשו של רבינו. באומן נשאר עד לאחר פורים. רק לאחר למעלה משלושה חודשים שב לביתו.

בכך לא תמו תלאותיו. כעבור מספר חודשים נלקח מוהרנ"ת למאסר, מתנגדיו פעלו שיוצא נגדו צו גירוש לסיביר וכך תפסק השפעתו בעולם, אולם גזר הדין הומתק לגירוש מברסלב לנמירוב הסמוכה, וכך המשיכו אנ"ש להתחמם לאור שלהבתו שהוסיפה לבעור ובעזרת עד היום הזה.

דרכי נועם

חיפוש אור הצדיק בתורתו הקדושה ביאורים על תורה ל"ג מאמר ד' ע"פ שיעורי הגה"ח ר' ניסן דוד קיוואק שליט"א

[ג:] והנה יש שני מיני ימים, ימי טוב וימי רע. כמו שכתוב (קהלת ז'): "ביום טובה היה בטוב, וביום רעה ראה". הינו שצריך לאדם להסתכל שם היטב היטב, בנדאי ימצא שם ימי טוב, הינו תורה; וכו' ואתיות התורה הם המחייב את כל דבר ודבר, אלא כל מה שהמדרגה היא למטה, שם הם אתיות התורה בצמצום יותר ממה שהיו במדרגה יותר עליונה, ואינם מאירים כל כך כמו למעלה במדרגה עליונה, כדי שלא להשפיע אור וחיותה יותר מהראוי: נמצא אפלו במדור הקלפות, הינו בימי רע, שהם מדות רעות ולשונות עפ"ם, [גם] שם יכולין למצוא אתיות התורה. אבל מחמת רבוי הלבושים וגדל הצמצום, אינם נתראים אתיות התורה, הינו ימי טוב, על ידי ימי רע והחשיך השורה עליהם. אבל מי שפופה את יצרו הרע, הינו הימי רע, הינו המדות רעות, אזי הרע נתבלבל לגמרי נגד ימי הטוב שבהם, אזי אתיות בולטות ונתראים ומאירים ביותר. כי מתחלה לא היו מאירין כל כך, כי לא קבלו אור מלמעלה, כדי שלא יקבלו הימי רע יותר מקדי חינו. ועכשו שנתבטל הרע, ונשארו אתיות התורה לבד, אזי מקבלין אור רב מלמעלה:

נמצא, זה שפופה את יצרו, הינו שפופה את ימי רע. כשהוא מדבר עם העפ"ם או שרואה מדותיהם, אזי תכף הרע ששוכן על הטוב הינו אתיות התורה, נתבטל ונפול, ואתיות התורה בולטין, אזי הוא יודע התורה שבאותו הדבר:

וזה שכתוב בזהר הקדוש וכו' וכל מה שאותיות התורה נתצמצם ונתלבשים בצמצומים ובלבושים יתרים, התורה הוא בהעלם ובאתפסויא יותר. ומי שמפשט את האותיות התורה מהלבושים, הוא דומה כמי שפופה את התורה. למשל אתיות התורה שהיו מפזרין ומפזרין בלשונות העפ"ם, ולא היה שום אדם יודע מהם, מחמת הימי רע שהחשיך עליהם והלביש אותם. וכשבא זה האדם, שהוא דומה למלאך ה' צבאות, על ידי שפופה את יצרו, הינו הימי רע. אזי הרע הינו לשונות העפ"ם נכפפין ונתבטלין כנגדו, ואז נשארו אתיות התורה בולטין. וכשנפשטין מהלבושים הגשמיים, הינו מלשונות העפ"ם הינו ממדות רעות, הינו מימי רע, אזי מקבלין אלו אתיות התורה אור רב יותר ממה שהיו מקבלין מתחלה. כי מתחלה לא היו מקבלין אלא כדי חיות הראוי לאותו מקום, וכו' אבל כשנפשטין האותיות מהקלפות, אזי מקבלין אור רב מלמעלה, וכו'.

ביום טובה היה בטוב

רבינו משיך ומבאר את הדרך לבקש את השלום ולמצאו כלפי האדם עצמו, שימצא תמיד את הדרך להתקרב להש"ת. הן בימי טוב, והן בימי רע. כי בימי טוב צריך להתחזק מאוד לנצל את הטוב, כי רק ע"י הכח של הימי טוב, יכולים להחזיק מעמד בימי רע, [שזה בחינת העצה של יוסף הצדיק לפרעה לקבץ את האוכל של שבע השנים הטובות שיהיו לשבע שני הרעב, כי כן הוא הדרך שיש ימי טוב וימי רע, ועיקר עבודת האדם בזמן הימי טוב הוא לעשות כל אשר בכוחו, ועי"ז יש לו כח בזמן שמגיעים הימי רע, להיזכר בכל הטוב שהיה לו בימי טוב, ועי"ז יהיה לו את הכח לחפש את הטוב גם בימי רע, וכפי שמבאר כל זה בדברי מוהרנ"ת בהלכות חנוכה הלכה ג אות ז].

וביום רעה ראה

וכשמגיע הימי רע צריך להתבונן היטב ולחפש את הטוב שבהם, כי באמת גם בימי רע יש טוב אלא שהוא מכוסה בלבושים, כדי שלא

לחידודא

לעיבוד ההתבוננות בספרי רבינו ז"ל

"כל העולם כולו גשר צר" (ליקו"מ תנינא מחו). מה יעשה מי שנפל מהגשר?

תשובה לחידה הקודמת: מהיכן נמשך האור של כל האורות שבעולם? ראה במדור 'הלום' בסוף גליון זה.

הזוכה: חיים לינטמן, בני ברק
זכה בשובר זיכוי ע"ס 100 ש"ח עבור ספרי רבינו

שעו

להשפיע לקליפות שנמצאים שם יותר מכדי חיונם, אבל ע"י שכופה את יצרו בזה נכנע הרע ששם, וממילא מאירין האותיות ששם, ואזי לא רק שיכול למצוא את הטוב שהיה מכוסה, אלא אף נתווסף בטוב הזה אור רב מלעילא.

שורש התיקון הוא ע"י הצדיק אבל להמשיך את התיקון בפועל הוא ע"י כל אחד ואחד

והנה צריך להבין מה הכוונה בעניין זה של כפיית היצר, כי לכאורה לפי פשטות הדברים מדובר במדרגה גבוהה מאוד כפי שמבאר בלשון רבינו שהוא בחינת דומה למלאך, [והיינו על פי מאמר חז"ל שהרב צריך להיות דומה למלאך ה' צבקות], אבל מאידך הרי המאמר עוסק בדרך שגם האדם הפשוט ביותר שעוסק עם עכו"ם ונמצא בכרך גדול שברומי, גם הוא יוכל למצוא שם את השי"ת, ואך להתקרב אליו ולהתדבק שם בהשי"ת בתכלית הדבקות.

אמנם באמת אין סתירה בין הדברים, וכפי שמתבאר מתוך דברי מוהר"ן (הלכות חנוכה הלכה ג אות א) כי בוודאי כל אחד ואחד יכול וצריך לחפש את הטוב שבכל מקום, ולהתקרב להשי"ת ולהתדבק בו יתברך בכל מקום שהוא, אבל כיון שיש את הלבושים והכיסויים, לכן קשה מאוד לזכות לזה, כי הקליפות שבמקום הזה מונעים את האדם מלמצוא את הטוב, ונותנים את ההרגשה שאי אפשר בשום אופן להתקרב כאן להשי"ת, ולזה מוכרחים את הצדיק הגדול והמופלג שיש לו כח להכניע את הקליפות ע"י שכופה את יצרו, שע"י הרע מתבלבל לגמרי ומאירים האותיות ששם.

אבל כל זה בכללותו, והיינו שע"י נמצא שורש הכח למצוא את השי"ת בכל מקום, אבל עדיין אין זה עניין פשוט, כי כל אחד בפרטות לפי מדרגתו, כך הם הכיסויים והלבושים שמונעים אותו בפרטות, כי עיקר הכיסוי והלבוש הוא במחשבת האדם עצמו, ולכן כדי לזכות לקבל את האור הזה מוכרח שיהיה אתערותא דלתתא מצד האדם, והכלל בזה תמיד הוא שהאתערותא דלתתא של האדם, הוא מעין עבודת הצדיק שהמשיך את שורש התיקון, וכשם ששורש התיקון נמשך ע"י כפיית היצר, כך הדרך לזכות לאהרה זו הוא ע"י כפיית היצר, וזהו אף כשהוא רחוק משלימות, כי באמת שורש התיקון כבר נמשך ע"י הצדיק, ועיקר עבודת האדם הוא רק לעשות אתערותא דלתתא, ולזה העיקר הוא שיתעורר באיזה התעוררות, ואפילו נקודה קטנה של כפיית היצר יש לה כח עצום להמשיך את התיקון של הצדיק, לעורר ולגלות את אותיות התורה שמאירים במקום הזה, וע"י יוכל לבקש ולמצוא את השי"ת בכל מקום שהוא [ומבאר שם בדברי מוהר"ן שזהו הארת ימי חנוכה, שבכח החשמונאים שכפו את יצרם בשלימות נוראה, המשיכו כח שגם אנו נוכל למצוא את האור גם בתוך החושך, שזה הכח שמאיר בנר חנוכה].

דרך מציאות השלום הוא ע"י התורה וע"י הצדיקים

ומתוך עניין זה אפשר להבין את דברי רבינו בתחילת המאמר שהדרך לזכות לשלום הוא ע"י התורה שנקראת שלום, וע"י הצדיקים שנקראים שלום, ולכאורה צריך ביאור האם זה שני דרכים שונים, או דרך אחת, וביאור העניין מתבאר בדברי רבינו כאן, שבאמת הוא עניין אחד, כי עיקר הדרך למצוא את השלום, היינו למצוא את הדרך להתקרב חשי"ת בכל מקום, הוא ע"י התורה שהם האותיות שנמצאות בכל מקום וע"י יכולים להתקרב להשי"ת בכל מקום שהוא, אבל כדי לזכות לאור התורה הזה, צריך את הצדיקים שיש להם את הכח להמשיך שלום, ע"י שמכניעים את הקליפות בכל מקום, שע"י יוכל להתגלות אור התורה שנמצא בכל מקום, ואף נתווסף בהם אור רב מלעילא [משרשו מאהבה שבדעת]

וע"כ הייתה אז סכנה גדולה, עד שבאו החשמונאים-צדיקי הדור, שהם זכו להשיג את אור האהבה שבדעת העליון השייך לעתיד לבוא, שזה סוד פח השמן שמספיק ליום אחד, היום אחד יוודע להשם' ובכוחו העצום הצליחו להכניע את כל הרע וההסתרה.

אם נתבונן ביתר עומק, המהלך הוא שכשהאדם נתון תחת ממשלת הקליפות והזמן, כשרואה רע אזי זאת המציאות הבלעדית, וקשה לו להאמין שיש שם טוב גנוז, ורק ע"י גילוי הצדיקים ש"כי טוב-האור-לגנוז, שזה האהבה שבדעת, אזי יודע ומאמין שיש טוב שנסתר ואפשר על ידו לנצח את הרע.

וזהו ענין חלום פרעה, שרואה פרות טובות, וזו פרות רעות אוכלים אותם ולא נודע כי באו אל קרבנה, וכל אחד מכיר את הרגש הזה שפעם זכה לגילוי ואז נסתר ממנו, והיצר אומר לאדם שחבל על דאבדין ושיאמר 'כפרת עונות', וזה כל החרטומים שפוטרים

לכבוד מערכת עלה לתרופה שלום, ר' נתן מבאר באורה פלא את ענין חנוכה, וענין פרשת מקץ ע"פ תורה לג', ונסה לגעת קצת בעמקם של דברים, כפי שעולה בדברי רבינו ישנה מלחמה כבירה בין ימי הטוב לימי הרע מי ישלוט ויבטל את השני, מטרת הרע זה לכסות על הטוב שבלב ולהסתירו, וכך נראה לאדם שאין כאן טוב, על אף שגם שם נמצא אהבתו יתברך וכו'.

כשאדם נופל לימי רע, אזי כדי לגלות את הטוב, הוא נצרך לזכ יותר עליון וחזק מהימי טוב שבלב שהי הם מכוסים, ולכן מוכרחים לישועת האהבה שבדעת, שאותה, כח הרע לא הצליח להסתיר, ועל ידה ניתן לכפות את היצר וימי הרע.

היוונים ידעו זאת-שבכח הדעת ניתן לנצחם, ולכן התגברו ולחמו גם כנגד הדעת, וציוו לכתוב שאין לנו חלק באלוקי ישראל- באהבת השי"ת, כך קיוו שהיהודי יאבד את תקוותו לחפש אחר האור הגנוז,

טעם גן עדן

תורה ל"ג [ג]

למה הסכנה הגדולה ביותר הוא המשא ומתן עם העכו"ם, לראות מידותיהם הרעות, ולדבר עמם?

בכל מקום. ג] אך מידה טובה מרובה, כי כל העולם הוא דיבורים של ה', וכל התורה 'מדת' ממידות של ה', שה' נמצא בכל מקום ממש. ויש לנו להזהר לדבר רק דיבורים המגלים את מציאות ה' - והוא ענין השלום שצריך לדבר עם ישראל היפך דיבורי העכו"ם, [והוא מה שצריך ללמוד מהצדיק בבחינת 'תורה יבקשו מפיהו', 'ברכו ה' מלאכי'].

ד] ולכן שלמות השלום הוא להרבות להלל את ה' מכל מקום, בבחינת מה שכתוב 'בה' אהלל דבר, באלוקים אהלל דבר' - גם במצב של דין, להללו ולשבחו. כי כשאדם מהלל את ה' על החיים שלו, הוא התיקון של הבריאה, שמוצא את ה' בתוך הלשונות של העכו"ם דייקא, ההיפך של מי שאומר 'היכן אלוךך. וכך מסתיים המאמר בלשון זה: 'וזהו שאומרים' אחר נטילת הלולב 'למען דעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלוקים'. כי זהו השלמות 'לומר' זאת בפה, שיש ה' גם בלשונות העכו"ם.

א] אמנם יש הרבה הסתרות ונסיגות גדולים המרוחקים מה'. בכל זאת אחד מהריחוקים הגדולים ביותר הוא דווקא הדיבור עם העכו"ם, אף שאין בזה שום איסור מהתורה, אך יש בזה סכנה שצריך להזהר. כי מי שלא נזהר, אזי הדיבור עם העכו"ם יכול להיות דיבור של כפירה בלי משים לב. כי הדיבור שלו מעורר בלב האדם הרגשה שאין ה' במקום הזה.

ב] ועל כן מדגיש רביז"ל (בסימן ז) - תורה ל"ג) את ענין הדיבור, שאסור לאדם להתנצל 'לומר' שאי אפשר לעבוד במקום זה. וכן אם יבוא אדם 'ויאמר' לך היכן אלוךך. כי הוא כלל הדיבורים של העכו"ם שלפעמים יכול גם להתלבש אצל בני ישראל ח"ו סוג הדיבור הזה, המפרש את האותיות של ה' המלוכשים בתוך הבריאה, באופן של דיבור הכופר בעיקר ומוציא אותו מה'כלל' להבין שצריך למצוא את ה', ולבקש שלום בכל מקום. ולא תמיד הדיבור בא באופן מפורש של כפירה, אלא סתם דיבורי טבע וכפירה עד שאינו שם לב שיוציא מה'כלל' שה' נמצא

להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך

בקשת צרכיו ושבו של מקום, היינו הלל והודאה. והרי שהיוונים בקשו לבטל כח התפילה, וחז"ל קבעו להודות ולהלל, בזה החזירו את חלק ה'שבחו של מקום'.

והנה מבואר בלקו"מ סי' נ"ב שע"י התבודדות זוכה אדם להכלל בו ית', במחויב המציאות, וכלשון קיצור לקו"מ כי ע"י שמתבודד בינו לבין קונו, ע"ז יכול לבטל הכל ולהת' דבק בהש"ת, ולהכלל בשורש'.

ובירושלמי [חגיגה ב, ב] מבואר שאמרו היוונים לישראל 'כתבו לכם על קרן השור שאין לכם חלק באלקי ישראל', הש"ר ר"ת ואין רצונו ש'ענה התבודדות, וממילא אין להם חלק בהתכללות באלקי ישראל. כי בקשו היוונים לבטל ענין ההתבודדות.

עוד יש לרמז, כי להעבירם מחוקי רצונך, להעבירם ר"ת רצונו לבטל מבני ישראל ה'התבודדות ב'קביעות.

והתיקון לענין השכחה הנ"ל הוא ע"י השכל והדעת, כמבואר בלקו"מ סי' ד' שהשמן הוא הדעת, בענין גרבי דמשחא. ומבואר ברש"י מס' ע"ז דף ח. שהאדם שיש לו שכחה, יתפלל באתה חונן על הזכרון. ומכיון שהשמן הוא הדעת, הרי שהוא גם רומז לענין הזכרון.

וכמבואר בירושלמי [כתובות ה, ג] מובא בלקו"ה הל' תפילין ה"ה] 'שמואל אמר חכים אנא לחייאת דילדא לך', מבואר במפרשים שהיה זוכר את המיילדת, הרי רמז כי 'חכים' עניינו זכרון. והוא ענין שייכות השמן עם הזכרון.

א"ל בספה"ק דברי חיים במאמרי חנוכה שבימים האלה מסוגל מאד לתיקון הברית. רביה"ק אומר בספר המדות ערך ניאוף אות מ' שזה מביא שכחה. וכן מבואר בדרוש חת"ס ח"א דף כב.

וממילא ע"י שנתעורר בימי חנוכה אלה המסוגלים לזכרון, ע"ז נזכה לתיקון הברית.

יהי רצון שנזכה להתחנך מחדש בדרכי רביז"ל ובפרט בתפילה והתבודדות, וע"ז נזכה לביאת גואל צדק בב"א.

לשון זה מרמז גם שבקשו היוונים לבטל את התפילה מבני ישראל, כי חוקי רצונך אלו הם המצוות, וכלול בזה מצות התפילה.

ראיה לזה מדברי הב"ח סי' תר"ע 'שעיקר הגזירה בחנוכה היתה על שהתורשלו בעבודה, ועל כן היתה הגזירה לבטל מהם העבודה, כדתיא בריתא שגזרו עליהם לבטל התמיד ע"ש'. ובגמ' ברכות כו: בואר שהתפילות כנגד תמידין תקנום.

והנה אצל רביה"ק מבואר שהתפילה מאירה עיניהם של ישראל, כמבואר בסיפורי מעשיות מעשה י"ב, שהבעל תפילה האיר עיני הכתב שבחרו להם התפילה לתכלית, נתן להם את חיבוריו והאיר עיניהם בתפילה.

ומקור לזה בדברי הגמ' מגילה דף ח: 'בן יאיר שהאיר עיניו של ישראל בתפילתו. הרי שהתפילה מאירה עיניו של אדם. ודרשו חז"ל בבראשית רבה [ב, ד] 'וחושך על פני תהום שהחשיכו עיניהם של ישראל, וכאמור שבק' שו לבטל עבודת התפילה המאירה עיניו של אדם.

בלקו"מ סי' ז' מבואר שהתפילה מסוגל לזכרון, מכיון שבקשו היוונים לבטל את התפילה, ממילא רצו 'להשי' כיהם תורתך', לבטל מהם הזכרון הבא ע"י תפילה.

והנה התיקון לכל זה הוא ע"י שתקנו חז"ל שמונת ימי חנוכה אלה להודות ולהלל, שזה מסוגל לזכרון. כדאי בספה"ק 'אהבת שלום' להרה"ק מקוסוב ז"ע במאמרי ראש השנה, שאומרים ב'נשמת' 'שכן חובת כל היצורים' הוא ר"ת שכח"ה, התיקון לשכחה הוא 'לפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו להודות ולהלל', כי ההודאה והלל מועיל לזכרון.

בלקו"מ סי' ב' מבואר שהתפילה יש בה שני חלקים,

עומק הפרשה

תעלומת הניכור הממושך

וַיֵּאָר יוֹסֵף אֶת אָחִיו וַיִּכְרַם וַיִּתְנַפֵּר אֵלֵיהֶם.

עוד בהיותו נער צעיר נגזל יוסף מעם יעקב אביו, גולה משולחן אביו ומתגלגל בין סוחרים מדינים וישמעאלים, נמכר שוב ושוב לעבד כסחורה זוהל, וכאן יורד לבית האסורים ועולה ממנו כמשנה למלך מצרים, לכאורה כעת שהוא ברשות עצמו הגיעה השעה לשלוח אחר אביו, המתאבל מזה שנים רבות על בנו שמת בקיצור ימים, אך לא, כתשע שנים עוברות בזו אחר זו, במשפחת יעקב אבינו אשר בארץ כנען שורר אבל רב, ויוסף המתגורר במרחק לא רב כמו מתעלם ממנו לחלוטין.

כעבור תשע שנים מסובב השי"ת ואחי יוסף יורדים למצרים, מיד הוא דואג שיבואו לקבל את פניו אך עדיין מתנכר אליהם, ומייסר אותם שוב ושוב, בטענות שונות, עד שיתגלה אליהם, ויאמר 'אני יוסף', לכאורה דבר זה אומר וצועק 'דרשני'.

את עומק הענין מבאר מוהר"ת ששנים עשר שבטי יעקב, הם כנגד שנים עשר חלקי השכינה הק', שנים עשר דרכים להביא את שכינת ה' לשכון ולהתגלות בעולם, כוחות הראיה השמיעה הדיבור וכדו', כולם דרכים שישתמש בהם האדם להוריד את השכינה בעולם (כמובא בספר יצירה פ"ה מ"א).

אך ישנו כח נוסף המעלה ומוציא לפועל את כל כוחות אלו ליחד על ידם את השכינה הק' בעליה שלמה, והוא כח הצדיקים המופלגים, כח זה נקרא יוסף הצדיק, הוא המעלה את התיקון של שנים עשר חלקי השכינה, ליחד על ידי כולם את יחד קודשא בריך הוא ושכינתיה, אבל סוד זה נעלם מאחי יוסף, הם סברו שדי בכח זה לגלות את ה' בעולם, גם הם האמינו שיש כח נוסף של הצדיקים המופלגים המגלים את ה' בעולם, אבל סברו שלמרות זאת עצם גילוי השכינה נעשה על ידי כל אחד בפני עצמו, לכן כשאמר להם שהם עתידים להשתחוות לו לא האמינו בכך, אלא מכרוהו לעבד.

גם כעת שאחי יוסף באו והשתחוו לו, עדיין אי אפשר לבנות את השכינה, אם יתגלה יוסף כעת לאחיו, הם אכן יראו שהם משתחוים לו ונצרכים לו, אבל עדיין הדבר לא יועיל לבנות את השכינה כיאות, כי הדרך למצוא את כח הצדיקים המופלגים נעשה רק באופן של חיפוש ובקשה ממושכת שוב ושוב, בדחיה וניכור מתמשכים, לאורך תקופה ארוכה, בה ננסים אותו שוב ושוב לראות את גודל חיפושיו, אך הכל מתגמד מול אותו הרע בו מאיר באדם אור הצדיקים, והם באים ואומרים לו 'אני יוסף העוד אבי ח'.

(ע"פ ליקו"ה ריבית ה' גניבה ה' ועוד)

עצות החינוך שיש בחנוכה

בתורה לא מצאנו הדרכה מסודרת איך לחנך, כי כמו שהתורה מחנכת אותנו כמבוגרים, כך גם אנו נחנך את הדור הצעיר. ועל כן אם נתבונן בחנוכה שהוא חג החינוך ליהדות, נוכל לקבל עצות לחינוך הבית.

התחדשות

החנוכה הוא על שם חנוכת עבודת המשכן אפילו אחר שהיוונים שברו הכלים וטמאו השמנים. וכך הוא הדרך לחנך בבית, לפתוח הזדמנויות רבות להתחדש, להראות בכל פעם לנערים ששוכחים את העבר, ומאמינים בהם שמעתה יתקברו וידליקו את עצמם מחדש. לא להזכיר להם נפילות, לחזק אותם להדליק מעתה כל מעט שמן שמוציאם.

רחמנות של ה' - משפיע על התפילה

היוונים פרצו י"ג פרצות בפרוכת להכחיש ה"ג מידות של רחמים. ומובא באריז"ל שהתיקון לזה, לכוון בכל יום של חנוכה להמשיך ה"ג מידות של רחמים.

בדרך כלל הסיבה שקשה לנערים להכנס לעולם התפילה, הוא מחמת שהציור שלהם על הנהגת ה', הוא הנהגה של דין. וכפי שניטיב לצייר להם את הרחמנות של ה', על ידי שיראו אותנו מכירים את הרחמים של ה', וסומכים ובוטחים בו בכל דאגה, ולא מתאוננים ומתאנחים על החיים הקשים, ועל ידי מעשיות וכו', כך יכנסו לעולם של תפילה וקשר בריא עם הבורא.

חסד ה' המאיר בהלכה

חנוכה מתקנים את ה'דגל' ע"י שמאמינים בכל הלכה, שהוא ה'הליכה' להתקרב לה', כי הוא ה'חסד' הגדול ביותר, שאפשר להתקרב אליו על ידי קיום הלכה למעשה, ועל כן בחנוכה יש לראות את החסד שיש בכל הלכה ולהדליק כל הלכה, כי כל הלכה והלכה דומה לשמן שיש להבעירו, (ליקו"מ סי' ב' תנינא).

ואם זהו החינוך של המבוגרים להכנס לעבודת ה' בחנוכה. כך בוודאי הוא דרך החינוך של בני הבית, כי כשבני הבית רואים את ההורים מקפידים על ההלכה באופן של 'דינים', נערווין', חומרות תירות וכעס ועצבים, אזי הם מואסים מקיום וההקפדה על ההלכה. ועיקר החינוך הוא להכניס בבית שמחת המצוות, הלכה הוא 'חסד', יש חיות בכל הלכה - זהו הבסיס ליראת שמיים פנימית.

וכמו כן כאשר יש שאלה בבית באיזה הלכה, אין מאבדים עשתונות, אדרבא, הוא שמחה גדולה שבשילנו להתקשר לרב או לבדוק מתוך הספר לברר איך מתוך המקום והשאלה הזו אפשר להתקרב לה', שאזי כל קיום ההלכה מקבל טעם חדש לגמרי.

גם כשמעירים להם על שאין מקיימים ההלכה, לא לפחד להעיר, אך להעיר מתוך רחמנות אמיתית, של הכרת החסד שיש בהלכה זו.

אמת

בחנוכה יש לכוון 'אמת', כמובא מהאריז"ל, ללכת אחר האמת יהיה מה שיהיה, גם אם האמת אינה מאירה, לא להכחיש את האמת גם אם קשה לנו לקיים. ודבר זה אפשר להסביר לבני הנעורים, שאף אם קשה להם לקיים מה שצריך, לפחות שידעו את האמת. ודבר זה יחזירם למוטב בהמשך חייהם.

